

'Met de Priba zette hier 't kleurenverval in'

28 augustus 2008

TILBURG - "Ik heb het met verve gedaan", begint Ebel W. Cordes uit Oisterwijk zijn enthousiaste betoog over de tinten van Tilburg. De accountmanager van Sikkens is dagen in de weer geweest in de binnenstad om de oude kleuren van Tilburg tot leven te wekken.

Zie ook:

<http://www.brabantsdagblad.nl/regios/tilburg/inboxtilburgstad/3616931/Kleurenonderzoek-leidraad-oude-stad.ece>

Samen met architect Kees Rouw en technisch consultant Henk Veldmeijer schraapte hij voorzichtig stukjes verf van vijf oude panden in de Nieuwlandstraat, Willem II-straat, Stationsstraat en Heuvelstraat.

Eerder deed hij dat bij het oude gemeentehuis in Oisterwijk en in Oirschot. Het team stuitte op een goudmijn bij schildersbedrijf Ghering, waar vier generaties de verfbestekken en werkjournals hebben bewaard.

Verfschilders vertellen een heel verhaal over rijkdom en armoede, over kleurpigmenten en schildergewoontes. In geuren en kleuren doet Cordes zijn verhaal. Tilburg is een stad van lichte kleuren geweest. Monumentale panden hadden bovendien elk hun eigen tint. De ingehouden kleuren gaven de straten een voornaam aanzien.

De opgeknapte Willem II-straat biedt een staalkaart van die kleuren. Theater De NWE Vorst is geschilderd in de oorspronkelijke kleuren, met uitzondering van de rode accenten. Cordes vindt het rood uit de toon vallen, maar is vol lof over de hele Willem II-straat. "Die heeft de chique uitstraling van vroeger weer terug". Die glorie is elders ver te zoeken. "Het is een uitdaging om de Tuinstraat zijn allure weer terug te geven", merkt hij fijntjes op.

Ebel W. Cordes (55) kent de binnenstad op zijn duimpje. Hij is er geboren en kwam vaak bij zijn oma in de Heuvelstraat. Hij heeft de binnenstad van kleur zien verschieten. "Met de Priba, Tilburgs eerste discounter, is het verval begonnen. Die zette op de winkelpui een blinde gevel." (Momenteel is H&M in het pand gevestigd.) Hij herinnert zich dat het pand van Jungerhans in de Heuvelstraat groen werd geschilderd. "Het deed zeer in de ogen."

Er is meer dat hem zeer doet: het gros van de winkelpuien. Om het moois te ontdekken, moet de blik dus wel omhoog.

Cordes is een telg uit een verffamilie: opa werkte bij Sikkens, vader was grossier en ook hij verdient de kost bij de verffabrikant. "Ik ben opgegroeid met kleur. Als kind moest ik op zaterdag de potten verf van mijn vader recht zetten. Ik zie overal kleur. Kleur is mijn passie."

Uit de verflagen van de Tilburgse oude panden leest hij de opkomst van de industriestad af. Vooraanstaande mensen vestigden zich in de tweede helft van de negentiende eeuw in de stad. Zij hoefden niet te bezuinigen op de verf. De schilder kon aan de slag met kleurpigmenten en waagde het niet restjes in de verf te verwerken. Restjesverf heeft een kenmerkende grijsgrauwe kleur die in de binnenstad zelden is gebruikt.

"Tilburg was ruim een eeuw geleden veel kleuriger dan nu. De stad is lichter en gevarieerder van kleur geweest dan historische steden als Den Bosch of Breda. In historische steden voeren baksteen en sombere tinten de boventoon. "Naargeestig kleuren", vindt Cordes. "Tilburg heeft Bourgondische kleuren, tegen het frivole palet aan van bijvoorbeeld Maastricht."

De tinten van Tilburg

Tilburg heeft zo'n veertig tinten. Dat is duidelijk geworden door verflagen weg te schrapen en een kleurladdertje te maken. Soms wordt een coupe van het hout gemaakt en in hars gevat. In het laboratorium blijkt welke kleurpigmenten zijn gebruikt.

Kleurhistorisch onderzoek heeft aan het licht gebracht in welke kleuren de huizen in de tweede helft van de negentiende eeuw zijn geverfd. Daar is een kleurenpalet van veertig kleuren uitgekomen voor pleisterwerk, hout en metaal.

Binnen de gemeente gaat men bekijken hoe deze kleurenwaaier als houvast kan dienen voor eigenaren van monumentale panden. Volgens een woordvoerder van de gemeente is daar behoefte aan bij huizenbezitters in de binnenstad.

Het onderzoek is verricht door Sikkens. Een team van drie mensen heeft vijf panden in de binnenstad - Nieuwlandstraat, Willem II-straat, Stationsstraat en Heuvelstraat - verftechnisch onder de loep genomen. Aanleiding was de restauratie van theater De NWE Vorst in de Willem II-straat. Dat pand is in Tilburgse tinten geschilderd, met uitzondering van de rode accenten. Ook het Textielmuseum is in Tilburgse tinten geschilderd. De Willem II-straat is volgens onderzoeker Ebel. W. Cordes een staalkaart van Tilburgse tinten. In de binnenstad streken vooral welgedane industriëlen neer en dat is terug te zien in de verf en de kleurpigmenten.

Tilburgse tinten zijn roomwit, beige-zand voor pleisterwerk, met opvallend veel oker en groentinten. Voor hout en metaal zijn vooral de groenkleuren in trek geweest. De monumentencommissie hoopt dat huiseigenaren deze kleuren weer gaan gebruiken.